



Oponentský posudek disertační práce

Program: Výtvarná umění

Obor: Výtvarná umění a umělecký provoz

Autorka: Mgr. et Mgr. Michaela Peško Banzetová

Téma: Marketingová strategie obchodu s uměním se zaměřením na současnou výtvarnou scénu

Školitel: prof. Ing. Karel Rais, CSc., MBA

Oponent: doc. Ing. František Svoboda, Ph.D., ÚHV FF MU

Předkládaná disertační práce má své přednosti i nedostatky, které se téměř výhradně odvíjejí od formulace tématu, tedy od zkoumání marketingových strategií na konkrétním segmentu trhu s uměním (dále trh). Domnívám se, že práci by prospěl širší záběr, protože pouze marketingové strategie, byť v téměř neznámém tržním segmentu, jsou jen variací a výsekem širokého portfolia marketingových strategií uplatňovaných na různých trzích. Navíc, neměly by nás zajímat jen prostředky, ale také výsledky, neboť nelze hovořit o různých marketingových strategiích, aniž bychom se zajímali o jejich úspěšnost. Protože však cíle práce byly formulovány úžeji, akceptuji předložený text jako záměrný a uzavřený celek, na němž se shodla jak autorka, tak i školitel.

Aktuálnost tématu disertační práce:

Soudobý svět české vědy žije nezdravou obsesí aktuálností a praktičností. Nedomnívám se, že zrovna tato kritéria jsou nezbytná pro hodnocení vědecké práce, je ke škodě věci, že se místo toho nehodnotí, jak je předkládaná práce pro čtenáře inspirativní a obohacující, jak mění jeho pohled na svět kolem něj. Pokud je ale nutné se vejít do uměle stanovených „škatulek“, pak konstatuji, že téma práce je aktuální. Umělecký trh je v naší zemi na vzestupu ve všech svých částech, a s rostoucí životní úrovní bude na vzestupu i nadále. Navíc, soudobé umění je obecně velmi pro-cyklické a v době ekonomického růstu roste tento segment rychleji než ostatní. V tomto ohledu se může předkládaný text stát

velmi užitečnou rukovětí pro zájemce o vstup do odvětví, i zajímavým vhladem pro laiky se zájmem o tento obor.

Naplnění cíle

Cíl, jak je formulován v závěru práce, je „osvětlit fungování trhu se současným uměním u nás a marketingové strategie, které jsou v rámci něj užívány“. Pokud tento cíl akceptujeme (viz výše), pak je možno konstatovat, že cíl byl naplněn. Autorka nás seznamuje v převážně deskriptivním textu s vývojem trhu se současným uměním jak v delším časovém období, tak v mezinárodním kontextu, analyticky se pak usiluje dobrat jakési univerzální marketingové strategie, vhodné pro naši současnost a vyspělost trhu s uměním.

Postup

Struktura práce je v zásadě logická a přehledná, autorka postupuje od obecného ke konkrétnímu. Snad jen v kapitole „Historické souvislosti“ text skáče z nedávné minulosti do období konce 19. století a pak zase zpět. Poněkud neorganicky je vložena pasáž o vývoji trhu s uměním v Londýně a Vídni, která by klidně mohla předcházet popisu situace v českých zemích. Navíc, i když akceptuji výběr těchto dvou lokalit jako logický a možný, nemohu se ubránit dojmu, že obojí mohlo být zpracováno pečlivěji, a to právě s ohledem na dlouhodobou evoluci tamních institucí, zabývajících se obchodem s uměním. Situace na vídeňském a zčásti i na londýnském trhu je obrazem toho, k čemu bude směřovat trh i u nás, a evoluce tržních i netržních institucí v těchto městech, věnovaných soudobému umění, a pochopení základních principů, ovlivňujících tuto evoluci, by mohlo být pro strategické rozhodování účastníků trhu v České republice rovněž velmi užitečné.

Metody, které autorka použila, lze kontextu stanovených cílů považovat za adekvátní, výsledky pak za přesvědčivé a podložené.

Význam pro praxi či rozvoj oboru

Kritérium praktičnosti u disertační práce považuji za irelevantní; v tomto případě, domnívám se, je práce prakticky použitelná, dává základní informace k rychlé orientaci v problematice a usnadňuje potenciálním zájemcům vstup do odvětví a další osobní rozvoj. Vysoký potenciál má práce pro rozvoj oboru, o čemž ostatně svědčí i realizace předmětu, zaměřeného podobným směrem, jako tato práce. V tomto ohledu se jistě

předložený text stane důležitým zdrojem informací a inspirace pro studenty a možná i pro vyučující.

Formální úprava disertační práce

Po formální stránce je práce spíše průměrná, některé věty působí kostrbatě, závěrečná korektura nezabránila ani občasným hrubkám či překlepům (nemalou roly, lend art, vyplívá (!),...). Práce je však v zásadě čtivá a pokud by obecné teze byly doloženy konkrétními příklady ze života, bylo by ještě větším potěšením text číst.

Připomínky k práci:

K práci mám několik připomínek, které mohou být rozvedeny při obhajobě:

1) Nedomnívám se, na rozdíl od autorky, že lze „o obchodu s uměním hovořit otevřeně“. Je to obchod jako každý jiný a jako takový má nutně i svá tajemství. Nelze se ostatně ubránit dojmu, že v rozhovorech galeristé hovoří velmi obecně a neuvádějí žádné konkrétní údaje, které by pro zvědavějšího čtenáře byly velmi zajímavé. Nedožvěděli jsme se zásadní ekonomické údaje o hospodaření galerií, nebo alespoň nebyly v práci uvedeny. Nevíme, kolik a jakých umělců jednotliví galeristé zastupují, za jaké ceny prodávají díla různých autorů, jak jsou vůbec ceny stanovovány (jak se projeví velikost, stáří, technika, médium, solventnost kupce; za jakých okolností je možno dojednat slevu...), jaká je marže a zisk/ztráta galerií v jednotlivých letech, a jak se jejich hospodářské výsledky vyvíjejí v čase. Nevíme, jak početné jsou databáze jednotlivých galeristů, kolik procent kupců v databázi kupuje umělecká díla pravidelně, jaký je obrat galerií a odměna galeristy, atd. V úvodu přislíbená transparentnost a dostupnost informací zůstala z pochopitelných důvodů z podstatné části nenaplněna.

2) Předkládaná práce je, ke své škodě, vybudována jako „vršek ledovce“, kdy velké množství práce a zjištěných konkrétních skutečností zůstalo skryto, a co zbylo, bylo příliš zhutněno do výsledného textu, který dává čtenáři jen letmou představu, jak velký objem práce se za ním skrývá. Text tak působí velmi obecně, nikoliv proto, že by si autorka dala málo práce a zůstala na povrchu problému, ale proto, že všechny konkrétní doklady obecných tvrzení nešťastně přeřadila do poznámek pod čarou, kde se ztrácí, či se na ně jen odkazuje. Hlavní text tak působí místy velmi obecně, místy nezajímavě. V případě, že by se autorka rozhodla předložený text publikovat, doporučoval bych přesunout valnou většinu poznámkového aparátu do textu. Kombinace obecného tvrzení a jeho ilustrace na několika konkrétních příkladech je pro čtenáře velmi osvěžující a jednotlivé myšlenky textu díky tomu lépe vstřebá.

- 3) Za dílčí slabinu práce považuji nedostatečnou práci s časopiseckými články zahraniční provenience, které existují jak v oblasti trhu s uměním, tak v oblasti teorie marketingu, a které by podstatně vylepšily některé pasáže práce (např. úvod do problematiky tržních analýz by mohl být podpořen četnější rešerší vědeckých textů, dostupných např. v databázi JSTOR, Kotler není jediný autor; obohaceno by mohlo být i pojednání o Londýně jako světovém centru obchodu s uměním, jehož instituce se vyvíjely po staletí).
- 4) Jak jsem uvedl v úvodu, marketingové strategie je vhodné uvádět v kontextu jejich úspěšnosti. Rád bych požádal autorku, aby alespoň v hrubých rysech navrhla způsoby, jak zkoumat a měřit úspěšnost navrhované marketingové strategie.

Otázky:

- 1) Potenciál trhu považujete za nenaplněný (str. 76). Jaký je Váš odhad počtu galeristů, kteří by byli schopni se zastupováním současných umělců uživit? Jakou metodou byste odhadla velikost trhu?
- 2) Píšete, že nižší sazba DPH pro uměleckou produkci je obvyklá „v mnoha západních zemích“ (str. 94). Zkuste být, prosím, konkrétní, a uveďte, zda to platí pro případ Německa, Itálie, Francie a Anglie.
- 3) Často je naznačováno, že nepochopení současných uměleckých děl ze strany veřejnosti je chybou veřejnosti, nikoliv umělce (citace str. 38). Ponechme stranou otázku, zda chyba nemůže být někde jinde, a zaměřme se na otázku, zda přímým konkurentem soudobého umění je či není průmyslový a umělecký design, tedy zda lidé ve svém „požadavku rukodělnosti“ nepreferují díla, která v sobě snoubí hodnoty estetické i užitné? Odpověď mne zajímá ze dvou důvodů. Kladná odpověď by především znamenala, že část talentovaných tvůrců se může vracet/vrací k řemeslu, kterým ostatně umění rovněž bývalo, a tento návrat má podporu i pochopení veřejnosti, která ho oceňuje koupěschopnou poptávkou. Dále pak by kladná odpověď znamenala, že bychom měli rozšířit analýzu Porterovu analýzu a SWOT analýzu o tuto položku.

Při zvážení všech pro a proti, při vědomí odvedené práce a vynaloženého úsilí, které z textu jasně číší, a při uvedených výtkách, se domnívám, že autorka disertační práce **prokázala** schopnost samostatné tvůrčí práce v daném oboru a práce **splňuje** požadavky standardně kladené na disertační práce v oboru. Práci doporučuji k obhajobě a k udělení titulu philosophiae doctor.

V Brně, dne 31. 8. 2017

František Svoboda